

Okrogla miza: EVROPSKO CIVILNO POVEZOVANJE IN SKUPNOSTI PRIHODNOSTI /

Roundtable: European civic connections and
communities of the future.

Deliverable Report on roundtables no. 3

Uvod:

Dne 16.3. 2023 se je uspešno odvila tretja okrogla miza v okviru Jean Monnet Modula SUSTAIN4EU z naslovom Evropsko civilno povezovanje in skupnosti prihodnosti. Dogodek je bil organiziral v sklopu letnega akademskega dogodka Fakultete za uporabne družbene študije v Novi Gorici, skupaj z Fakulteto za Informacijske študije v Novem mestu in Fakulteto za medije. Zimski tabor je potekal v hibridni obliki, in sicer tako v prostoih Fakultete za uporabne družbene študije, kot tudi v spletnem okolju Zoom. Dogodek je potekal brez zapletov in privabil veliko število poslušalcev (okoli 40 udeležencev vse skupaj).

Okrogla miza je bila tako kot prejšnja leta in v skladu s projektno prijavo tematsko razdeljena na dva sklopa, ki pa sta bila med seboj povezana in na koncu omogočila tudi skupno razpravo.

Rdeča nit okrogle mize je bila spletena okoli vprašanja: Kako vzpostaviti in ohranjati povezujoče in trajnostne skupnosti v dobi tehnološkega razvoja, individualizacije in digitalizacije ter kakšna je v tem oziru vloga evropskih državljanskih povezav.

Okrogla miza je naslavila pomen medsebojne solidarnosti in povezovanja tako na lokalni, nacionalni kot tudi na evropski ravni. Povezovanje in sodelovanje znotraj meja skupnosti je temeljna značilnost človeških družb. V sodobnem kontekstu te meje presegajo tradicionalne

lokalne okvirje in segajo tudi na transnacionalne in virtualne ravni. Vendar pa skupnosti še vedno prepogosto označuje izključevanje in nesprejemanje tistih, ki jih ne vidimo znotraj naših meja. Trajnostne skupnosti, ki spodbujajo solidarnost in boljšo kvaliteto bivanja na evropski ravni niso samoumevne in zahtevajo spremembo vrednot pa tudi aktivne pristope k povezovanju in skupnemu delovanju.

Skupnost je organizirana družbena enota, ki je v tradicionalnem smislu predstavljala manjšo skupino ljudi, ki so delili skupen kraj bivanja, vrednote, navade in identitete. V času moderne družbe se je skladno z ravojem tehnologije (najprej tiska, kasneje digitalnih medijev in tehnologije) skupnost prenesla na širši teritorij pa tudi v spletni prostor prek komunikacijskih platform. Kljub vsem spremembam ima skupnost še vedno ključno vlogo pri zagotavljanju dobrih odnosov, solidarnosti, kohezije. Kot kaže nedavna raziskava o sreči, so ljudje v času kovida postali bolj srečni, in sicer, kot pravi avtorica raziskave: "Pozitivna čustva so ostala dvakrat višja kot negativna, tudi občutja osamljenosti ostajajo dvakrat nižja kot občutek dobre socialne podpore," še razlaga in dodaja, da so ljudje (po lastnih navedbah) med pandemijo "odkrili svoje sosede, navezali stik s starejšo generacijo, s čimer so zmanjšali njen občutek osamljenosti". [2]

Slednje poudarja, kako pomembno je vzdrževati medosebne človeške stike v sodobnem kontekstu, ki je poln nepredvidljivih situacij, individualne odgovornosti in tveganj [3]. Pri tem je bilo poudarjeno, da je skupnost in tesni odnosi med ljudmi tudi izhodišče za reševanje problematike revščine, marginaliziranosti in izključenosti različnih ranljivih skupin ter vzpostavljanja boljših življenjskih pogojev.

Ljudje so »družbene živali« katerih družbenost temelji na specifičnih psiholoških mehanizmih – tako kognitivnih kot motivacijskih . ki prispevajo k unikatnim oblikam življenja in moralnosti [4, 5]. Te zmožnosti omogočajo ljudem, da oblikujejo skupnosti in sodelujejo v kompleksnih družbenih postavitvah, katerim smo priča dandanes. Človeška »ultra-družabnost« [2] omogoča obstoj kompleksnih kulturnih in družbenih struktur, vendar pa so zgodbe, narativi in miti tisti, ki legitimizirajo te strukture in držijo ljudi skupaj.

Ljudje so torej tudi »homo narrans« [6], ki prisojajo in reproducirajo pomen skozi nenehen tok percpcij in izkušenj, katerim so izpostavljeni [7]. Od prazgodovine dalje obstoj človeških družb temelji na narativih, ki služijo kot skupen imenovalc določenih skupnosti. Narativ je skupinska konstrukcija, ki preobraža posameznikove spomine v skupen konceptualni sistem [8, p.127]. Definira, kdo smo, in konstruira naše identitete, pripadnosti, naveza in meje med različnimi skupnostmi. Vse dokler verjamemo v skupne zgodbe, ki podpirajo skupno delovanje, lahko živimo in sodelujemo skupaj. Izziv sodelovanja, ki temelji na skupnih narativih, je dandanes še toliko bolj ključen, saj je obstoj človeštva odvisen od sprejemanju principov trajnosti – ti narativi pa so daleč od skupnega konsenza.

Narativi trajnosti tako zahtevajo največjo pozornost. V splošnem in globalnem smislu so definirani v Agendi trajnostnega razvoja 2030 v obliki 17 ciljev, ki se nanašajo na materialno blagostanje, socialno vključenost in enakost ter zaščito naravnega okolja. Slednji dokument je postal tudi temelj za paleto evropskih, nacionalnih in lokalnih strategij.

Večina narativov in diskurzov, ki omogočajo komunikacijo in konsenz med ljudmi je dandanes dostopna preko medijev, in pogosto se tega sploh ne zavedamo. Živimo v visoko mediirani realnosti, izkušamo družbeno realnost indirektno medtem, ko se naslanjamo na medijske reprezentacije. Z digitalizacijo je vpliv medijev postal še bolj korenit. Digitalna revolucija nas je pahnila v neizmeren tok informacij, ki segajo v vse pore vsakdanjega življenja. Haim idr. [9, p.1] poudarjajo na podlagi ankete z 53000 bralci novic v 26 državah, da 23% uporablja spletne digitalne kanale kot njihov glavni vir novic. V drugi študiji je 44% respondentov poročalo, da digitalne novice smatrajo kot enakovredne tradicionalnim virom [10]. Obkroženi z neusahljivim virom novic, podob in mnenj, ki nas naslavljajo preko številnih med seboj povezanih naprav, kot npr. tablice, pametni telefoni in televizija, se utapljamo v množičnih medijih.

Množični mediji in digitalizacija so povzročili, da so procesi, ki omogočajo sodelovanje in solidarnost na podlagi narativov – kot intrinzična značilnost človeških družb – postali ambivalentni in pogosto konfliktni. Medijska sporočila so neizogibno redukcija dejanske realnosti. Pogosto so poenostavljena ali popačena podoba realnosti oziroma so lahko tudi napačni, potvorjeni ali celo namerno zavajajoči [11].

Uvodne besede okrogle mize so bile namenjene podarku na pomembni vlogi modula pri krepitvi zavedanja o izzivih s katerimi se sooča posamezniki in skupnosti tako v lokalnem, nacionalnem nivoju kot tudi na nivoju pri doseganju odgovornega delovanja in pa tudi Evropska Unija. Pomemben izziv je tudi trenutno vojno stanje v Ukrajini. Vodja modula je v tem kontekstu predstavila tudi aktivnosti pri predmetih Raziskovalni seminar in Raziskovalni projekt, ki vključujeta študente is podiplomske in dodiplomske ravni študija. V tem okviru je poudarila uspešen potek raziskovalnih aktivnosti, ki so se odvijale v prvem semestru in se odrazile v zelo kvalitetnih in uspešnih raziskovalnih nalogah študentov.

S programom je nadaljevala dr. Janja Mikulan Kildi, ki je aktivno sodelovala pri pripravi študentskih del. Predstavila je določene praktične vidike izvedbe in sodelovanja s študenti in k besedi povabila oba študenta. Predstavila sta ključne vidike svojega raziskovalnega dela, cilje, ki sta jih dosegla in svoje izkušnje delila s študenti podpilomskega študija, ki bodo svoje raziskovalno delo opravili v druge semestru.

Pred kratkim je večina študentov izjemno uspešno zaključila svoje akcijsko raziskovanje pri pedagoškem procesu Sustain4EU. Študentje so zasledovali štiri osrednje raziskovalne cilje: prepoznati problem v

skupnosti/družbi, raziskati širši kontekst problema, izvesti terensko delo ter razviti priporočila in rešitve. Pri tem so se študentje povezali s številnimi relevantnimi deležniki, ki so jim pomagali pri identifikaciji in razumevanju problemov v skupnosti. Spekter tematik, ki so jih obravnavali je bil izjemno širok in raznolik. Skupen tematski okvir raziskav pa je bil vezan na izzive sodelovanja in skupnosti v širšem smislu EU konteksta, označenega s tehnološkim razvojem, globalizacijskimi procesi in množičnimi mediji. Poudarjena je bila razlika med različnimi vrstami skupnosti in njihovim razvojem. Nadalje je bil poudarek na vlogi globalizacijskih procesov pri oblikovanju in dojetanju skupnosti, na katere vplivajo spremenjeni načini interakcij, vključno s transnacionalnimi povezavami in virtualnimi stiki. Prav tako je bil poudarek na evropskih transnacionalnih povezavah in družbenih transakcijah pri ustvarjanju skupnih evropskih lastnin kot sredstvu za doseganje bolj trajnostne in kohezivne evropske družbe, ki vpliva tudi na lokalne in nacionalne pojave. Študenti so se ukvarjali z vprašanji, kot so identitete, identifikacije, alienacija, racionalnost, pripadnost, vključenost in izključenost. Ta vprašanja so povezovali s konceptom odgovornosti v individualnem, družbenem in okoljskem smislu. Naloge so se tako nanašale na spremembe in značilnostih človeških skupnosti, vključno z naraščajočo sposobnostjo ljudi, da si predstavljajo in komunicirajo onkraj ozkih lokalnih in teritorialnih meja.

Zatem sta imela besedo predstavnika študentov, ki sta s predstavitev svojih nalog prikazala, kako uspešno je akcijsko raziskovanje v praksi. Študent Janko Goljar je govoril o diskriminaciji in nasilju na ženskami, študentka Aida Mujić pa o problematiki rejništva v Sloveniji in v širšem kontekstu. Oba študenta sta predstavila tudi njuno sodelovanje z izbranim deležnikom, ki sta bila iz polja delovanja nevladnih organizacij. Eden od ključnih namenov projekta Sustain4EU je obogatiti pedagoški proces z dodatnimi vsebinami, ki bi spodbudile odgovorno delovanje študentov in okrepile njihovo zavedanje o pomembnosti trajnostnega razvoja, tudi preko sodelovanja z različnimi organizacijami. S svojim raziskovanjem namreč skušajo iskati družbene inovacije za večjo kohezivnost in kvaliteto življenja vseh članov skupnosti, tudi preko aktivnega državljanstva in transnacionalne solidarnosti. Zatem so svoje poglede na obravnavano tematiko predstavili vabljene deležniki, ki so zastopali različne družbene sfere oziroma trojno vijačnico akterjev, kar je bila dodana vrednost dogodka:

- Marjetka Čermelj, CONA - Skupnosti program za mlade
- Maja Kocjan, podžupanja občine Črnomelj
- Matej Makarovič, Jean Monnet Chair Transnacionalno upravljanje
- Maruša Gorišek Inštitut za razvojne in strateške analize

Najzanimivejši poudarki so bili vezani na možnost in vpliv tehnologije na naše življenje in povezovanje. Kot je bilo poudarjeno so po eni strani tehnologije od strelske/kabelske TV do internetaprikazle možnost obstoja »globalne vasi« [12] s tem, ko so izpostavile ljudi po vsem svetu podobnim narativom in imaginarijem. Sodobne tehnološke inovacije in digitalizacije so omogočile ljudem dostop do širokega razpona skupnih zgodb, ki utelešajo družbene organizacije, vloge in pripadnosti. Po drugi strani pa smo izpostavljeni raznovrstni paleti med seboj tekmujočih si zgodb - v politični sferi v smislu koga voliti in koga ne, koga podpirati, v ekonomski sferi v smislu potrošništva, podjetniškega uspeha, denarja in pa tudi v smislu življenjskega stila, zdravja in intimnih odnosov – za katere verjamemo, da so resnične. Bogastvo digitaliziranih medijev in novic je omogočilo okrepitev razlik in polarizacije med ljudmi [13]. Slednje nas opozarja na alarmantne ovire pri možnostih prihodnjega sodelovanja in solidarnosti, ki je ključno za družbo.

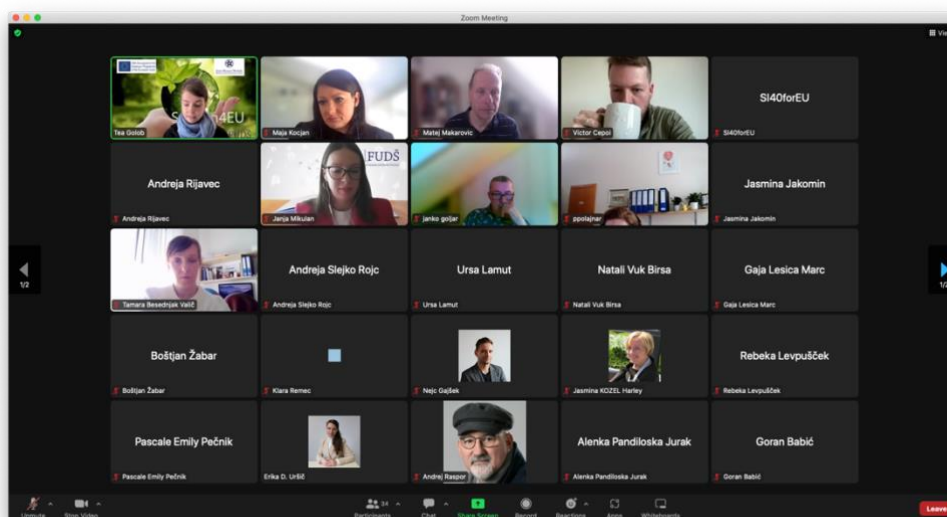
Digitalizacija je omogočila nastanek »filter bubbles« in »echo chambers«, ki vodijo v intelektualno izolacijo in polarizacijo [14, 15]. Delujejo kot kombinacija človeških kuratorjev/vplivnežev in avtomatiziranih algoritmov [16]. Izhajajo iz brskalne zgodovine uporabnikov, medtem ko algoritmi diktirajo katere informacije se jim prikažejo – kar je odvisno od lokacije, predhodnjih brskanj in iskanja po spletu [17]. Problem vidimo v dejstvu, da se večina ljudi tega ne zaveda, saj je logika algoritmov pogosto netransparentna [18]. Pogosto ti »mehurčki« vzniknejo iz Googlevega personaliziranega iskanja in FB novic, ki povzročajo, da so uporabniki in celotne skupnosti uporabnikov ločene od informacij, ki niso v skladu z njihovimi pogledi. Slednje povzroča izolacijo v njihovem lastnem kulturnem in ideološkem »mehurčku«, ki vodi v politično radikalizacijo in ekstremno polarizacijo. Slednje lahko opazamo v primeru protestov proti Covid-19 ukrepov [cf. 19], zavračanja cepljenja kot tudi v primeru političnih in medijskih diskurzov, ki zanikajo globalno segrevanje. Določeni konflikti med

nasprotujočimi si narativi so bolj pomembni kot drugi, in sicer v smislu njihovih dolgotrajnih vpliv. Raziskovanje trajnosti je v tem smislu ključnega pomena.

Ko govorimo o skupnostih v spletnem, virtualnem okolju, jih ne smemo ločevati od temeljnih prvin tradicionalnih skupnosti, kljub spremenjenemu okolju. Primarne čustvene in družbene potrebe ter želje posameznikov skozi čas namreč ostajajo izredno podobne.

Na koncu je bil tudi čas namenjen skupni razpravi, izmenjavi mnenj in izkušenj. Tematika okrogle mize je bila neposredno vezana na Agendo Združenih narodov za trajnostni razvoj ([The UN 2030 Agenda for Sustainable Development and the SDGs](#)), ki je bila poudarjena v diskuziji in predstavitvi Modula. Predstavljene tematike na dogodku so del naslednjih ciljev, ki zadevajo trajnostni razvoj: Cilj 4, ki se zavzema za izobraževalne možnosti v skupnosti, Cilj 8, ki se zavzema za dostojno delo in ekonomsko rast, Cilj 10, ki se zavzema za zmanjšanje neenakosti in Cilj 16, ki se zavzema za človeške pravice. V tem kontekstu je bila podarjena tudi povezava ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov z doprinosom Evropske Unije. Slednje se neposredno povezuje z dokumentom [Investing in Sustainable Development: The European Union's Contribution](#). Omenjeni so bili tudi primeri povezovanja javnega sektorja in EU - [SDG Watch Europe](#).

Slika:

Zaključne misli:

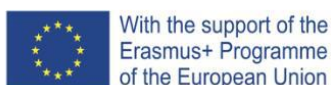
Tematske predstavitve in diskusija na okrogli mizi so ponudile izhodišča za nadaljnje sodelovanje med različnimi deležniki in bile hkrati tudi podpora za raziskovalno delo študentov. Dogodek je med seboj povezal relevantne predstavnike akademske sfere (vključno s študenti), politične sfere, civilne družbe in gospodarstva. Bil je odprtega dostopa in oglaševan preko socialnih omrežij in spletne strani. Sledila je diskusija in izmenjava mnenj, izkušenj in predlogov. Zahvaljujemo se vsem gostom in številni publiku, ki je spremljala dogodek.

Udeleženci so bili nad okroglo mizo zadovoljni, kar kažejo tudi anketni podatki namenjeni evalvaciji dogodka.

Reference:

- [1] <http://what-when-how.com/social-and-cultural-anthropology/community-anthropology/>
- [2] <https://www.rtvsllo.si/zabava-in-slog/zanimivosti/najsrecnejši-ostajajo-finci-slovenci-po-sreci-prebivalstva-napredovali-na-22-mesto/661830>
- [3] Ulrich Beck (2003). Družba tveganja: na poti v neko drugo moderno (Novejši sociološki pristopi). Ljubljana: Založba Krtina
- [4] Aronson, E. (1980). The social animal. New York: Palgrave Macmillan.
- [5] Tomaselo, M. (2014). Ultra-social animal. European Journal of Social Psychology. 44(3)
- [6] Niles, J.D. Homo Narrans; University of Pennsylvania Press: Philadelphia, PA, USA, 1999.

- [7] Chabay et al. 2019. Influence of Narratives of Vision and Identity on Collective Behavior Change. *Sustainability* 11(20)
- [8] Nelson 2003 Self and Social Functions: Individual Autobiographical Memory and Collective Narrative. In: R. Fivush & C. Haden (eds.) *Autobiographical Memory and the Construction of a Narrative Self*. Mahwah, N.J.: Erlbaum Press, pp. 125-136.
- [9] Haim, M., Arendt, F., & Scherr, S. (2017). Abyss or shelter? On Google's role when googling for suicide. *Health Communication*, 32(2), 253–258
- [10] Newman, Nic and Fletcher, Richard and Levy, David and Nielsen, Rasmus Kleis, Reuters Institute Digital News Report 2016 (June 15, 2016).
- [11] Golob, T., Makarovič, M., & Rek, M. (2021). Meta-reflexivity for resilience against disinformation. *Comunicar*, 66, 107-118.
- [12] McLuhann, Marshall (1962): *The Gutenberg Galaxy*. University of Toronto Press
- [13] Del Vicario, Zollo, Caldarelli, Scala, Quattrociochi (2017): Mapping social dynamics on Facebook: The Brexit debate, *Social Networks* 50, pp. 6–16.
- [14] Michela Del Vicario, Gianna Vivaldo, Alessandro Bessi, Fabiana Zollo, Antonio Scala, Guido Caldarelli, Walter Quattrociochi (2016b): Echo chambers: Emotional contagion and group polarization on facebook. *Scientific Reports* 6, Article number 37825.
- [15] Zollo F, Novak PK, Del Vicario M, Bessi A, Mozetič I, Scala A, et al. (2015) Emotional Dynamics in the Age of Misinformation. *PLoS ONE* 10(9): e0138740. doi:10.1371/journal.pone.0138740
- [16] Carrigan, M. (2017). Flourishing or fragmenting amidst variety: And the digitalization of archive. In *Morphogenesis and Human Flourishing*. In M. Archer (Ed.), *Morphogenesis and Human Flourishing* (pp. 163-183). Springer International Publishing
- [17] Bozdag, E. 2013. Bias in algorithmic filtering and personalization. *Ethics and Information Technology* volume 15, pages209–227

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki izraža le mnenja avtorja, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.